

## Arthur, Geitenfluisteraar van Giethoorn

**“Hallo, mijn naam is Arthur, men noemt mij ‘de geitenfluisteraar van Giethoorn’. Ik weet zeker dat ik één van de eerste bewoners ben geweest die zich in dit waterrijke gebied van De Wieden heeft gevestigd.**

Ik was huursoldaat in het Spaanse leger. Tijdens de slag om Steenwijk in 1561 ben ik er vandoor gegaan. Ik vluchtte naar de nabij gelegen verraderlijke moeras onlanden. Ze hebben me bij het Spaanse leger nooit meer terug gezien. Het gebeurde in die tijd regelmatig, als de soldij niet werd betaald, dat we de strijd staakten en gingen plunderen of dat we ons verhuurden aan de tegenpartij. Ik had na vijf jaar soldaten bestaan genoeg van al dat geweld. Met een gestolen bootje ben ik het moeilijk toegankelijke moeraslandschap ten zuiden van Steenwijk ingevlucht. Het gebied staat nu bekend als de Beulaker- en Belterwiede. In die tijd bestond het gebied uit water en een onmetelijke oppervlakte aan rietvelden. In het gebied leefden vogels, herten, wolven, zwijnen en een enorm aantal wilde geiten. Een geweldige leefomgeving voor planten en dieren, maar totaal ongeschikt voor mensen.

Tsjonge, wat heb ik moeten afzien die eerste maanden. Ik zag het soms niet meer zitten. Omdat ik twee geiten heb kunnen vangen heb ik het kunnen overleven. Het veenhutje dat ik in een paar dagen had gebouwd stond na twee weken alweer onder water. Ik ben toen een veen-



63 km



huisje op palen gaan bouwen in de buurt van wat nu, 'De Blauwe Hand' heet. Een naam die verder geen uitleg meer behoeft lijkt mij.

Maar ook dit nieuwe bouwwerk was geen garantie tegen stijgend water. De constructie was niet sterk genoeg om de kracht van water te kunnen weerstaan. Van riet had ik een prima dak vervaardigd. Dat is mijn geluk geweest. Toen het dak op het water dreef heb ik het als boot kunnen gebruiken. Op een zandkop heb ik het dak weer voor een steviger onderkomen als dak kunnen gebruiken.

## Botenverhuur en Restaurant 't Zwaantje


De naam 't Zwaantje stamt af van Tante Zwaantje, en van oudsher veelvoorkomende naam in deze streek. Het voorste rietgedekte deel van het pand - 't Zwaantje - is het oudste café van Giethoorn en bestaat inmiddels ruim 100 jaar. Tante Zwaantje verkocht vanuit de huiskamer allerlei goederen. Dat waren onder andere rieten manden, medicijnen of zelfs geiten. In de loop van de jaren is veel aan het café aangebouwd. Echter de voorkamer is grotendeels authentiek gebleven. Achter het buffet is nog de originele tegelwand te zien waar vroeger de keuken was. Het oudhollandse deel is ingericht met een keur aan oude gebruiksvoorwerpen (kunst of kitsch?) als een kolenfornuis, petroleumstellen etc. Dit authentieke is wat met name de buitenlandse toeristen enorm aantrekt. In 't Zwaantje hangen ook nog steeds hoorns van geiten, gevuld met medicijnen, aan de muur. Maar weinigen weten wat voor krachtige genees- en geestverruimende kruiden daar hangen. Dagelijks wordt dit interieur gefotografeerd door Aziatische bezoekers die vaak geen idee hebben wat ze in beeld brengen.

[zwaantje.nl](http://zwaantje.nl)



Water was overal. Ik besloot niet langer tegen het water te vechten maar gebruik van het water te maken. Toentertijd verbleven in dit gebied een enorm aantal wilde geiten. Ze waren groot, breed, ruigharig en bepaald niet ongevaarlijk. Deze geiten vreten echt alles op wat ze maar tegen kwamen. Ze schrokken er zelfs niet voor terug om mensen aan te vallen. Dit deden ze vaak in groepen van wel honderd tegelijk. Mij is verteld dat ze in de buurt van Steenwijk zelfs een dorp hebben aangevallen. Hele gezinnen zijn bij die aanval door de geiten in het water geduwd en verdronken.

Door dit soort verhalen kregen de geiten een slechte naam bij de inwoners. Ze geloofden dat de geiten afstammelingen waren van de duivel. In de buurtschappen Dwarsgracht en De Bult zijn zelfs klopjachten gehouden op geiten. Duizenden geiten zijn geofferd op de brandstapel. In het centrum van Steenwijk zou ter overwinning op de geiten nog een herdenkingsteken in een gevel van een huis zijn gemetseld. Waar deze gebleven is, is onbekend.

Ondanks dat de geiten gevaarlijk konden zijn waren ze ook goed voor de voedselvoorziening. In het hoger gelegen buurtschap De Bult op de Woldberg  heb ik daarom mijn eerste geitenfarm opgericht. Ruim 200 geiten had ik daar na het eerste jaar al rondlopen, grotendeels bedoeld voor de productie van melk en kaas. Ik heb mijn vrouw leren kennen op de jaarmarkt van Steenwijkerwold. Vijf jaar later hadden we een gezin met vier kinderen en een vijfde op komst. De veestapel bestond ondertussen uit: één varken, tien hoenders en ruim 400 geiten.



Het geloof in heksen en spoken was in onze tijd groot. Omdat geiten een behoorlijke stank kunnen produceerden dachten passanten op de Woldberg dat de stank het werk van de duivel was. Een passerende legereenheid viel ons daarom aan. De geitenboerderij die we na jaren van hard werken hadden opgebouwd moesten we snel verlaten om ons eigen hagje te redden. Uit angst en bijgeloof werd onze boerderij in brand gestoken en een groot deel van de geiten kwam daarbij om het leven. Een ander onderkomen vinden voor mijn gezin in korte tijd was vanzelfsprekend onmogelijk. Toen even later, het dorpje Beulake geheel door een stormvloed onder water kwam te staan, werd gesproken van 'De vloek van de Beulake geiten'. Toch zijn wilde geiten goed te temmen. Het kost alleen veel tijd en geduld.

Na de brand ben ik in Giethoorn met mijn gezin, enkele geiten, plus het varken en de hoenders geweldig opgevangen. We kregen een klein perceeltje toegewezen, waarop we een geitenboerderij mochten bouwen. Ook kregen we vier percelen onland, waarop we geiten konden laten grazen. In de buurt van Dwarsgracht heb ik weer geiten kunnen vangen. Waarschijnlijk was hier het meest malse gras en riet te vinden. Geitenmelk en geitenvlees hebben we verkocht op de markten van Steenwijkerwold en Wanneperveen. Getemde geiten zijn makkelijk te houden. Ze vragen weinig aandacht en weten hun voedsel zelf wel bij elkaar te scharrelen. Het zijn eigenzinnige dieren die zich altijd weer weten te redden en kunnen zich goed aan de omstandigheden aanpassen. Op verschillende plekken in de Wieden kunt u de sporen van geitenpaden nog herkennen aan de afwijkende kleuren van het gras en riet.



© Gijs Versteeg

Bij mijn zwerftochten met mijn geiten door het gebied leerde ik een non kennen uit het nabijgelegen Sint Jansklooster. Zij heeft mij veel geleerd over geneeskrachtige kruiden in het gebied. Kruiden kon je toen overal vinden in het veengebied. Ik heb verschillende medicijnen gemaakt en opgeslagen in de hoorns van geiten. Om mijn middel droeg ik een snoer van geitenhoorns vol medicijnen. Ik heb op deze wijze veel mensen in de dorpjes rond Giethoorn kunnen helpen.

Veel routes door het veen waren alleen te volgen via kale wilgenstokken die in de grond waren gestoken. Het was niet risicoloos. Dit veenmoerasland kon zeer verraderlijk zijn. Plotseling hoog water heeft veel mensen in de problemen gebracht. Met mijn punterboot heb ik gelukkig veel mensen kunnen helpen.

Vooraf in de nacht waren het lastige tochten door het dichte riet. Dan ging ik met een brandende fakkel voorop de boot naar een gezin of reizigers die op hulp zat te wachten. Met mijn punterboot kon ik ook arme gezinnen helpen bij ziekten en geboortes. Mensen waren dankbaar voor mijn hulp. Meestal werd ik betaald in goederen. Vaak kreeg ik een geit of een hoender mee als beloning. Niet alleen mensen maar ook hun vee heb ik regelmatig kunnen helpen. Ik heb in het buurtschap De Klosse bij Wanneperveen een boer geholpen met acht kippen waar de poten op onverklaarbare wijze waren gebroken. Ik heb de pootjes allemaal gespalkt met bosjes riet. Geweldig om te zien dat ze na twee maanden allemaal kwiek rondliepen op het erf.

## Buitengoed Fredeshiem, een plek waar je je welkom voelt

Gewoon omdat je bent wie je bent, ongeacht afkomst, religie, levensbeschouwing, leeftijd of geslacht. Je voelt hier de gastvrijheid zodra je binnenkomt bij Buitengoed Fredeshiem. Je hoort het in de woorden die er klinken, je proeft het in de koffie. Fredeshiem ('Erf van Vrede') werd in 1929 opgericht en is van oorsprong een doopsgezind broederschapshuis. In de jaren 20 en 30 van de vorige eeuw ontstonden de doopsgezinde broederschapshuizen. Vakantie- en conferentieoord die zowel groepen als individuele gasten ontvingen. Iedereen was welkom, ongeacht religie of levensbeschouwing. Samenzijn stond in de broederschapshuizen centraal. Want "Al het werkelijke leven is ontmoeting." Een zeer toepasselijke spreuk die Arthuur uitgesproken zou kunnen hebben, want Fredeshiem is al decennia lang een plek van ontmoetingen. Hier is ruimte voor individuele en groepsgesprekken. Kortom een plek waar iedereen zich thuis voelt. Fredeshiem werd geopend op 28 juli 1929 als Friesch Doopsgezind Broederschapshuis. Heden ten dage biedt Fredeshiem u graag een plek voor inspirerende ontmoetingen, met respect voor haar geschiedenis. De oorspronkelijke uitgangspunten als gastvrijheid, persoonlijke aandacht en een ongedwongen sfeer zijn nu nog te ervaren in Fredeshiem. Op het eigen 14 hectare lommerrijke domein staan vele "Ontmoetingsplekken." Zo staat er onder andere een hotel met 35 kamers, een ruime foyer, 7 vergaderzalen (waaronder een kapel), een restaurant met bosterras, 7 vakantiehuizen en 2 groepsaccommodaties. Dit alles staat allemaal in het vele groen op de Woldberg in de prachtige natuurrijke omgeving van Steenwijk en Giethoorn, te midden van bos, heide en water. De omgeving en het buitengoed bieden een breed aanbod aan activiteiten.

[www.fredeshiem.nl](http://www.fredeshiem.nl)





De monniken en nonnen van het Sint Jansklooster hadden van monniken uit Italië geleerd dat gedroogd veen (turf) prima brandstof is. Toen dit meer bekend werd groeide de vraag naar turf. Alleen de winning was in dit gebied niet gemakkelijk. De eerste pogingen om het veen vanuit Blokzijl te ontginnen mislukten.

De ondoordringbare en taaie begroeiing maakte turfwinning bijna onmogelijk. Toen heb ik mijn ‘alles-etende-geiten’ ingezet. Binnen korte tijd was een flink gedeelte van de bovenlaag geschikt voor het winnen van turf. Voor ontwatering van het veen en de afvoer van de turf werden grachten en kanalen gegraven. Omdat de turfgravers vanuit Blokzijl door de eeuwen heen het turf afgroeven van westelijke naar oostelijke richting ontstond uiteindelijk het unieke dorp Giethoorn met zijn bruggen en grachten. Nadat nog meer grachten en kanalen werden gegraven en steeds meer mensen in het veen gingen wonen, ben ik een kruidenpraktijk aan huis begonnen. Dagelijks werden allerlei zieke dieren per boot aan- en afgevoerd. Het zal u duidelijk zijn dat geiten een grote rol hebben gespeeld in mijn leven en in de vervening van de regio. ‘Tsja, laat u zich niets anders wijsmaken zo kwam ik dus aan mijn bijnaam en is Giethoorn aan zijn naam gekomen.’ 

